

Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisäätöistäminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:22

Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:22

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / *Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen*

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

ISBN 978-952-485-757-4 (PDF)

ISSN 1797-951X (PDF)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:22

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:22

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
6.8.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Moniammatillisen viranomaisyhteistyön lakisääteistämistä valmisteleva työryhmä; Puheenjohtaja: Riitta Kaivosoja Sihteerit: Tuula Lybeck ja Jaana Walldén	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
	Toimeksiantaja Opetusministeriö	
	Toimielimen asettamispv 23.2.2009	Dnro 17/040/2009
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen (Att införa bestämmelser om sektorövergripande samarbete och uppsökande ungdomsarbete i lagen)		
Julkaisun osat Muistio ja liite		
Tiivistelmä Työryhmä ehdottaa muutettavaksi nuorisolakia. Tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla tehostetaan nuorten sosiaalista vahvistamista parantamalla nuorille tarjottavaa varhaista tukea heidän elämänkulkunsa ja koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi. Työryhmä ehdottaa, että aikaisemmin käytetyn käsitteen ”moniammatillinen viranomaisyhteistyö” sijasta jatkossa käytettäisiin käsitettä ”monialainen yhteistyö”. Kyse on samasta asiasta, mutta ehdotetulla nimellä halutaan painottaa sitä, että yhteistyöhön osallistuvat eri hallinto- ja toimialojen ammattilaiset. Monialaista yhteistyötä toteutettaisiin paikallistasolla toteutettavana eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Työryhmä esittää, että laissa säädettäisiin paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä. Kuntiin koottaisiin nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluisivat opetus-, sosiaali- ja terveys-, nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkosto voisi olla myös useamman kunnan yhteinen. Lisäksi verkoston tulisi toimia vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkoston tehtävänä olisi koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Verkosto edistäisi nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus. Verkoston tulisi tehostaa nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä ja edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. Verkosto ei käsitelisi yksittäisen nuoren asioita vaan paikallistasolla yleisemmin nuorten tarvitsemien palvelujen toimivuutta. Lisäksi laissa säädettäisiin etsivästä nuorisotyöstä, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Kunnan tulisi nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viranomainen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta viranomaisen tulisi luovuttaa etsivälle nuorisotyölle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuoren tavoittamista varten ja jotta nuorelle voidaan tarjota varhaista tukea. Nuorille ei säädettäisi uusia velvoitteita. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.		
Avainsanat monialainen yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö, viranomaisyhteistyö, etsivä työ, nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, nuorisolak		
Muut tiedot		
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:22	ISSN 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-757-4 (PDF)
Kokonaissivumäärä 33	Kieli suomi	Hinta -
Jakaja -		Luottamuksellisuus julkinen
Kustantaja Opetusministeriö		

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utvivningsdatum
6.8.2009

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) En arbetsgrupp som förbereder införandet av yrkesövergripande samarbete i lagen Ordförande: Riitta Kaivosoja Sekreterare: Tuula Lybeck och Jaana Walldén	Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
	Datum för tillsättande av 23.2.2009	Dnro 17/040/2009
Publikation (även den finska titeln) Att införa bestämmelser om sektorövergripande samarbete och uppsökande ungdomsarbete i lagen (<i>Monialaisen viranomaisyhteistyön ja etsivän nuorisotyön lakisäätöistäminen</i>)		
Publikationens delar Promemoria samt bilagor		
Sammandrag <p>Arbetsgruppen föreslår att ungdomslagen ändras. Syftet är att förbättra ungdomarnas möjligheter att få de offentliga tjänster som de behöver. Samtidigt stärks de ungas sociala identitet genom att de erbjuds stöd i ett tidigt skede. Ungdomarnas möjligheter att få utbildning främjas och det blir enklare för dem att komma in på arbetsmarknaden.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att det tidigare begreppet ”yrkesövergripande samarbete mellan myndigheterna” ersätts med ”sektorövergripande samarbete”. Det handlar om samma saker, men den nya benämningen anger att myndighetsrepresentanter med sinsemellan olika yrkesinriktning inom olika förvaltningsgrenar och verksamhetssektorer deltar i samarbetet. Det sektorövergripande samarbetet äger rum på det lokala planet i form av samarbete mellan myndigheter inom olika verksamhetssektorer.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att det i lagen införs bestämmelser om sektorövergripande samarbete mellan olika myndigheter på lokal nivå. Ett styr- och servicenätverk med representanter för undervisnings-, social-, hälso- och ungdomsväsendet samt arbets-, polis- och försvarsförvaltningen införs i kommunerna. Nätverket kunde vara gemensamt för flera kommuner. Nätverket ska fungera i växelverkan med sammanslutningar som producerar tjänster avsedda för ungdomar.</p> <p>Nätverkets uppgift är att sammanställa information om ungdomarnas uppväxt- och levnadsförhållanden samt att bedöma de ungas situation så att informationen blir ett stöd för beslutsfattande och planer på lokal nivå. Nätverket främjar samordningen mellan tjänster som omfattar ungdomar och deras verkningsfullhet. Syftet är att erbjuda tillräckliga tjänster som är kvalitativt högtstående och som är tillgängliga. Nätverket ska förmå unga att söka sig till tjänster avsedda för dem och att gå över från en tjänst till en annan. Vidare ska det bli enklare för myndigheterna att utbyta information som ansluter sig till tjänster som erbjuds unga. Syftet är att på myndighetsnivå planera gemensamma tillvägagångssätt. Nätverket tar sig inte an en enskild ungs angelägenheter utan fokuserar på ett mera allmänt plan på hur tjänster som omfattar unga fungerar på det lokala planet.</p> <p>Därtill införs enligt planerna i lagen bestämmelser om uppsökande ungdomsarbete, vars syfte är att nå unga personer som är i behov av stöd och att hjälpa de här personerna att ty sig till tjänster och annan service som främjar ungas uppväxt och deras fostran till självständighet. Vidare ska det bli enklare för unga att få utbildning och att komma in på arbetsmarknaden. Kommunen borde utse en ansvarig myndighet som tar sig an verkställandet av uppsökande ungdomsarbete.</p> <p>Enligt förslaget inför man bestämmelser i lagen om situationer i vilka en myndighet utan att sekretessbestämmelserna lägger hinder i vägen därtill kan överlämna ungdomars individuella person- och kontaktuppgifter till representanter inom det uppsökande ungdomsarbetet. Samma möjligheter att lämna över uppgifter gäller enligt lagförslaget i vissa situationer även om den unga personen inte ger sitt samtycke till överlämnandet. Syftet är att nå den unga och erbjuda stöd i ett tidigt skede.</p> <p>Inga nya skyldigheter påläggs de unga i lagstiftningen.</p> <p>Enligt förslaget träder lagen i kraft den 1 januari 2010.</p>		
Nyckelord sektorövergripande samarbete, yrkesövergripande samarbete, myndighetssamarbete, uppsökande arbete, nätverk för att stödja och erbjuda tjänster till ungdomar, ungdomslagen		
Övriga uppgifter		
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:22	ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-757-4 (PDF)
Sidoantal 33	Språk finska	Pris -
Distribution -	Sekretessgrad offentlig	
Förlag Undervisningsministeriet		

Description

Publisher Ministry of Education	Date of publication 6 August 2009	
Authors Committee preparing inclusion of multidisciplinary cooperation between authorities in legislation Chair: Riitta Kaivosoja Secretaries: Tuula Lybeck and Jaana Walldén	Type of publication Reports of the Ministry of Education, Finland Contracted by Ministry of Education Committee appointed on 23 February 2009 Dnro 17/040/2009	
Name of publication Inclusion of multidisciplinary cooperation between authorities and outreach youth work in legislation		
Parts of Publication Memorandum + appendices		
Abstract <p>The committee proposes that the Youth Act be amended. The aim is to improve young people's access to the public services they need. At the same time, young people's social empowerment is made more effective by improving the support measures available to them during their life course in order to promote their entry into education and the world of work.</p> <p>The committee proposes the adoption of the term "multidisciplinary cooperation" instead of the previously used term "multidisciplinary cooperation between authorities". The general meaning is the same, but the changed name emphasises the fact that the cooperation includes professionals in various administrative and other sectors. The multidisciplinary cooperation would be implemented at a local level as a collaboration between authorities in various sectors.</p> <p>The committee further proposes that multidisciplinary cooperation between authorities is included in the relevant legislation. A guidance and service network for young people would be created in municipalities with representation from educational, social and health care, and youth departments as well as labour, police and defence administration. The network could also be shared between several municipalities. In addition, the network should also interact with communities providing youth services.</p> <p>The aim of the network would be to gather information on the conditions in which young people grow up and live and in support of local decision making and planning, to assess their situation. The network would promote the integration and impact of youth services with the aim of securing their adequacy, quality and accessibility. The network should make it easier for young people to access the services, moving from one service to another and should promote the smooth exchange of information concerning the provision of youth services by planning joint procedures between various authorities. The network would not deal with issues of individual clients but work on a more general local level focusing on the feasibility of services required by young people.</p> <p>In addition, the law would enact on outreach youth work, which aims to reach the young people in need of support and help them gain access to the types of services and support that promote their growth and independence as well as their entry into education and the world of work. The municipalities should appoint a youth division authority responsible for the implementation of outreach youth work.</p> <p>Furthermore, it is proposed that the legislation is amended to include provisions on cases in which the authorities would be required to disclose a young person's identification data and contact information to outreach youth work authorities without the impediment caused by data security provisions or the consent of the young person in question in order to reach the young person and provide him/her with early support.</p> <p>No new obligations would be enacted for the young people. It is proposed that the amended Act enters into force on 1 January 2010.</p>		
Keywords		
Other information		
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2009:22	ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-757-4 (PDF)
Number of pages 33	Language Finnish	Price -
Distributed by -		Published by Ministry of Education

Opetusministeriölle

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin asetti 23.2.2009 työryhmän valmistelemaan moniammatillisen viranomaisyhteistyön lakisääteistämistä. Tätä varten tuli käydä läpi ole-massa olevaa lainsäädäntöä moniammatillisesta yhteistyöstä nuorten parissa sekä tehdä ehdotus lainsäädännöstä nuorten palvelujen ja ohjauksen tehostamiseksi viranomaisten väli-ssä moniammatillisessa yhteistyössä.

Työryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Riitta Kaivosoja opetusministeriöstä. Jäse-ninä olivat ylitarkastaja Tiina Korhonen työ- ja elinkeinoministeriöstä, hallitusneuvos Maini Kosonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, pääsihteeri Tuomas Kurttila nuorisoasiainneuvot-telukunnasta, opetusneuvos Jussi Pihkala opetusministeriöstä, nuorisoyksikön päällikkö Olli Saarela opetusministeriöstä, projektipäällikkö Ritva Sammalkivi opetushallituksesta, hallitusneuvos Kaija Suorsa-Aarnio opetusministeriöstä ja sosiaalipäällikkö Veli Särämäkari pääesikunnasta sekä ohjelmajohtaja Georg Henrik Wrede, Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmasta. Työryhmän sihteerinä toimivat hallitusneuvos Tuula Lybeck ja neuvotteleva virkamies Jaana Walldén opetusministeriöstä. Työryhmän pysyvä asiantuntija oli lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin oikeusministeriöstä.

Työryhmä on työssään ottanut huomioon muun muassa hallituksen politiikkariihen kannanoton, Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007–2011 linjaukset moniammatillisen viran-omaisyhteistyön lakisääteistämisestä. Työryhmä on hyödyntänyt työssään myös opetus-ministeriön työryhmämuistiota 2009:5 ”Nuorta ei jätetä - Puhalletaan yhteen hiileen” ja työ- ja elinkeinoministeriön työryhmäjulkaisu 2009:34 ”Nuoret miehet työelämään - mitä palveluja ja toimenpiteitä tarvitaan TE-toimistoissa,” Stakesin raportin 18/2008 ”Time Out! Aikalisä! - Elämä raiteilleen, Varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten elämäntilanne ja psykososiaalinen hyvinvointi” sekä samaan aikaan valmistelussa olevan sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön yhteisen työryhmän aineistoa koskien oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen saatavuuden parantamista. Työryhmä on ottanut työssään huomioon myös eduskunnan sivistysvaliokunnan asiakirjan Lausunto10/2008 - Ministeriön selvitys toimenpiteistä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi (SiVL 10/2008 vp -MINS 5/2008 vp) sekä Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastusketomuksen 146/2007 ”Nuorten syrjäytymisen ehkäisy”. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli käydä läpi muiden hallinnonalojen lakeihin vaadittavat säädökset nuorten palvelujen ja ohjauksen tehostamiseksi viranomaisten välisessä moniammatillisessa yhteistyössä.

Työryhmän määräaika oli 31.7.2009. Työryhmä on pitänyt kahdeksan kokousta ja kiit-tää asiantuntijana kuultua hallitusneuvos Outi Luoma-ahoa opetusministeriöstä.

Työryhmä luovuttaa tehtävää koskevan muistionsa kunnioittaen opetusministeriölle.

Helsingissä 6 päivänä elokuuta 2009

Riitta Kaivosoja

Tiina Korhonen

Ritva Sammalkivi

Maini Kosonen

Kaija Suorsa-Aarnio

Tuomas Kurttila

Veli Särmäkari

Jussi Pihkala

Georg Henrik Wrede

Olli Saarela

Anna-Riitta Wallin

Tuula Lybeck

Jaana Walldén

Sisältö

<u>Opetusministeriölle</u>	<u>6</u>
<u>Johdanto</u>	<u>9</u>
<u>Esityksen pääasiallinen sisältö</u>	<u>10</u>
<u>Yleisperustelut</u>	<u>11</u>
1 Johdanto	11
2 Nykytila	11
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	15
4 Esityksen vaikutukset	16
5 Asian valmistelu	17
<u>Yksityiskohtaiset perustelut</u>	<u>19</u>
1 Lakiehdotusten perustelut	19
2 Riippuvuus muista esityksistä	24
3 Voimaantulo	24
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	24
<u>Laki nuorisolain muuttamisesta, Lakiehdotus</u>	<u>26</u>
<u>Laki nuorisolain muuttamisesta, Lakiehdotus - Rinnakkaisteksti</u>	<u>29</u>
<u>Liite1. Ote: Pykälät 2 ja 7 voimassa olevasta nuorisolaista 72/2006</u>	<u>33</u>

Johdanto

Nuorille ei ehdoteta säädettäväksi uusia velvoitteita.

Työryhmä ehdottaa, että nuorisolakia (72/2006) muutettaisiin siten, että siinä määriteltäisiin nykyistä säännöstä yksityiskohtaisemmin paikallistasolla toimivasta monialaisesta viranomaisten välisestä yhteistyöstä, sen kokoamisesta sekä tehtävistä. Yhteistyöryhmää kutsuttaisiin nuorten ohjaus- ja palveluverkostoksi ja siihen kuuluisivat opetus-, sosiaali- ja terveys-, nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Kunta tai useampi kunta yhdessä voisivat koota verkoston kehittämään eri toimialojen viranomaisten yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanoa. Verkoston toiminnan avulla parannettaisiin nuorille tarjottavia palveluja vastaamaan paikallisia olosuhteita. Samalla yhtenäistettäisiin eri hallinnonalojen nuorten palvelujen käytäntöjä yhteistyön sujumiseksi. Verkoston suunnittelussa palvelujen riittävyttä ja yhteensovittamista nuorille lähtökohtana tulee olla palvelujen saavutettavuus nimenomaan nuoren näkökulmasta. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Työryhmä ehdottaa, että laissa säädettäisiin myös etsivästä nuorisotyöstä, jonka tarkoituksena on muun muassa auttaa nuorta sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, jolla edistetään nuoren elämänkulkua. Etsivä nuorisotyö voi tarjota nuorelle apua, mutta nuori päättää, ottaako hän tarjottua apua vastaan. Etsivän nuorisotyön tulee yhdessä nuoren kanssa suunnitella nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukea.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset tilanteista, joissa viranomaisten tulee luovuttaa etsivää nuorisotyötä tekeväälle viranomaiselle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jotta etsivä nuorisotyö voisi tavoittaa nuoren ja tarjota hänelle varhaista tukea.

Työryhmän ehdottamalla toimenpiteillä luotaisiin puitteet paikallistasolle sen varmistamiseksi, etteivät nuoret syrjäydy koulutus- ja työmarkkinoilta peruskoulun päättämisen jälkeen sekä säädettäisiin viranomaisille velvoite tähän liittyen koskien alle 25-vuotiaita. Työryhmä pohti niukasti myös sitä, tulisiko ehdotetuissa säännöksissä ottaa huomioon tässä ehdotettua tarkemmin alle 18-vuotiaan nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa tehtävä yhteistyö.

Työryhmä katsoo, että ehdotuksilla pystytään puuttumaan niihin turhiin esteisiin, jotka ovat haitanneet sektorirajat ylittävää työtä sekä heikentänyt monialaisen viranomaisyhteistyön vaikutuksia. Tällä tavalla kehitettäisiin hallinnon rakenteita vastaamaan nykyisiä nuorten kasvu- ja elinolojen toimintaympäristön muutoksia.

Työryhmä ehdottaa, että ehdotetusta laista nuorisolain muuttamiseksi järjestetään kuulemistilaisuus.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nuorisolakia. Tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla tehostetaan nuorten sosiaalista vahvistamista parantamalla nuorille tarjottavaa varhaista tukea heidän elämänsä ja koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi.

Laissa säädettäisiin paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä. Kuntiin koottaisiin nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluisivat opetus-, sosiaali- ja terveys-, nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat.

Verkoston tehtävänä olisi koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Verkosto edistäisi nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus. Verkoston tulisi tehostaa nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä ja edistää nuorten palveluiden järjestämiseen

liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitteleamalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. Verkosto ei käsitelisi yksittäisen nuoren asioita vaan paikallistasolla yleisemmin nuorten tarvitsemien palvelujen toimivuutta.

Lisäksi laissa säädettäisiin etsivästä nuorisotyöstä, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Kunnan tulisi nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viranomainen.

Lakiin lisättäisiin säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta viranomaisen tulisi luovuttaa etsivälle nuorisotyölle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuoren tavoittamista varten, jotta nuorelle voidaan tarjota varhaista tukea.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen on suomalaiselle yhteiskunnalle välttämätöntä. Suomen väestörakenteen ja elatussuhteen muutos edellyttävät nuorten yhteiskunnallista osallisuutta. Turvaamalla nuorten aktiivinen kansalaisuus, pääsy koulutukseen ja työhön sekä ehkäisemällä mahdollinen syrjäytyminen varmistetaan hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuutta.

Viimeisten viidentoista vuoden aikana toteutetut lukuisat nuorten julkisen sektorin palvelujen kehittämishankkeet ovat osoittaneet, että nuorten auttamisessa ongelmat keskittyvät hallinnonalojen puutteelliseen yhteistyöhön, nuorten palveluihin pääsemiseen sekä menetelmiin, joilla nuoria autetaan. Kukin toimiala huolehtii osaamisensa kehittämisestä tahollaan, mutta yhteistyö sekä palveluiden tavoitettavuus edellyttävät uusia toimintatapoja viranomaisyhteistyössä.

Oppivelvollisuusikä turvaa nuorelle pääsyn niihin julkisiin palveluihin, joita hän kulloinkin tarvitsee; samoin hänen huoltajansa ovat velvoitettuja huolehtimaan nuoresta. Oppivelvollisuusiän jälkeen nuoren tilanne muuttuu merkittävästi. Nuori saa tarvitsemansa palvelut, jos hän oma-aloitteisesti ilmoittautuu asiakkaaksi. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyä koskevissa hankkeissa on havaittu, että nuoret, joiden aktiivisuus on alentunut tai jotka eivät tunne palveluja riittävästi, jäävät niitä vaille. Myös oma-aloitteisuuteen perustuva palveluihin hakeutuminen heikentää joidenkin nuorten kohdalla tuen saamista, mikä voi vahvistaa syrjäytymisriskiä. Nuoren mahdollisuudet löytää tarvitsemansa palvelut viiveettä on voinut heikentyä yhteiskunnan monimutkaistumisen myötä. Mitä varhaisemmassa vaiheessa nuorta voidaan auttaa, sitä enemmän säästetään niin henkisiä kuin taloudellisia resursseja.

Nuorten hyvinvointipalvelujen saatavuus ja oikea kohdentaminen edellyttävät samanai-kaista ja arvioitua tietoa paikkakunnan nuorten kasvu- ja elinoloista, jotta tarvittavia toimia voidaan tarjota ja kehittää. Kehittämishankkeissa on perustettu monialaisia viranomaishermostoja tai -ryhmiä, mutta ne ovat

jääneet suurimmaksi osaksi lyhytaikaisiksi, koska tehtäviä ei ole määritelty hankkeen päättymisen jälkeen toimenkuviin eikä verkoston toiminnan johtamisesta ole sovittu. Tästä syystä monialainen, hyväksi käytännöksi todettu toiminta edellyttää sen ase-
mointia viranomaistehtävänä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Nuorisolain (72/2006) tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lain 2 §:n 3 kohdan mukaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sosiaalinen vahvistaminen on kohdennettua toimintaa, joka keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin nuoriin. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on vahvistaa nuoren elämäntietoa ja saada nuori mukaan yhteisölliseen toimintaan aktiiviseksi kansalaiseksi.

Lain 2 §:n 5 kohdan mukaan nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan lain 7 §:n 3 momentin mukaan kunnassa moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Säännöksessä ei kuitenkaan määritellä moniammatillisen yhteistyön rakenteita, tehtäviä tai tietojen luovuttamiseen liittyviä seikkoja tarkemmin.

Julkisia palveluja koskevissa sektorilaeissa on mainintoja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Lainsäädännössä kehoitetaan tai velvoitetaan aktiiviseen viranomaisten väliseen yhteistyöhön sekä yksilö- että rakenteellisella tasolla. Tällaisia säännöksiä on muun muassa lastensuojelulaissa (417/2007), kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003), poliisilaissa (493/1995) ja julki-

sesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002).

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä varhainen puuttuminen sekä tehokas ja viiveetön palvelun tarjoaminen ovat tärkeässä asemassa. Sosiaalista vahvistamista tarvitsevan nuoren ongelmat ovat usein kasaantuneet ja myös sen luonteisia, ettei niitä voida helpottaa ainoastaan yhden sektorin toimenpiteillä. Joskus viranomaisen havaitsee, että nuori tarvitsisi kiireellisemmin muun sektorin viranomaispalveluja. Näissä tilanteissa yli sektorirajojen tapahtuva viranomaisyhteistyö ja tietojen vaihto on tarkoituksenmukaista.

Syrjäytyminen merkitsee inhimillisestä näkökulmasta uhkaa nuorelle itselleen, hänen perheelleen ja lähipiirille mutta myös yhteiskunnalle monin eri tavoin. Syrjäytymisestä aiheutuu erilaisia lisäkustannuksia. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä toteutetun sisäisen turvallisuuden ohjelman (Sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2008) mukaan syrjäytyminen on sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka.

Nuoret miehet työelämään - mitä palveluja ja toimenpiteitä tarvitaan TE-toimistoissa työryhmän raportin (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 34/2009) mukaan työ on tärkeä osa nuorten elämää ja ongelmaksi koetaan ensimmäisten työkokemusten saanti. Jos työkokemuksen saanti lykkääntyy, alkavat ongelmat helposti kasautua. Nuoret tarvitsevat heti työttömyyden alussa henkilökohtaista palvelua, tilanteeseensa paneutumista, tietoa, neuvontaa ja motivointia sekä ennen kaikkea toimenpiteitä, joiden avulla he pääsivät parantamaan osaamistaan ja valmentautumaan tulevaan työelämään.

Puolustusvoimien Time out! Aikalisä! -toimintamallissa (STAKES, raportti 18/2008) nuorta tuetaan kokonaisvaltaisesti yli sektorirajojen tarpeen mukaan psykologisesta, sosiaalisesta, taloudellisesta, toiminnallisesta ja terveydellisestä näkökulmasta. Toiminnassa on havaittu, että ongelmiin on tartuttava tarpeeksi varhain, sillä pienet ongelmat voivat kasautuessaan johtaa suuriin ongelmiin.

Nuorisopolitiikan moniammatillisesta yhteistyöstä puuttuu selkeä lakisääteinen rakenne ja tehtävät. Lukuisissa nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja poikkihallinnollista toimintaa kehittäneissä hankkeissa on osoitettu,

että erityisesti nuorten kohdalla julkisen sektorin viran-omaisyhteistyössä on eri syistä parantamisen varaa. Monialaisen yhteistyön erilaiset kokeilu- ja pilottihankkeet - kuten etsivä työparitoiminta - ovat osoittaneet tarpeen säännönmukaistaa yhteistyötä eri sektoreiden välillä. Ilman säädöspohjaakin onnistuneita yhteistyöverkostoja on muodostunut, mutta niiden toimintatavat eivät ole vakiintuneet ja moniammatillisen työn oikeutus ja näkyvyys on vähäistä. Usein myös sektoroituneet toimintakulttuurit estävät viranomais-ten välisen yhteistyön.

Nuoren kannalta suurin ongelma hänen tarvitsemansa avun tai tuen järjestämiseksi välttämättömien tai tarpeellisten tietojen siirtymättömyydestä voi syntyä, kun nuori tämän vuoksi jää palvelujen ulkopuolelle. Nuoren kannalta riskialttiimpia ovat niin kutsutut nivelvaiheet, joissa siirrytään esimerkiksi perusopetuksesta jatko-opintoihin, opinnoista työelämään, päätetään ase- tai siviilipalvelu tai kun tarjottu palvelu keskeytyy tai päättyy. Yksi riskitekijä voi olla myös uudelle paikkakunnalle muutto esimerkiksi opintojen vuoksi. Näissä esimerkkitalanteissa nuorella on riski palvelujen ulkopuolelle jäämisestä.

Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa sen, että nuorelta pyydetään lupa häntä koskevien tietojen siirtämiseen, mutta käytännössä tätä mahdollisuutta ei toteuteta riittävästi. Ongelmia viranomaisten väliselle yhteistyölle aiheuttavat hallinnonalojen ja yksittäisten viranomaisten väliset tulkinnat siitä, voiko nuorta koskevaa tietoa siirtää tai välittää. Esimerkiksi yhteisvalintajärjestelmästä lähes koko peruskoulun päättävästä ikäluokasta saatavissa olevaa tietoa ei hyödynnetä riittävästi syrjäytymisen ehkäisyssä. Yhteisvalintajärjestelmästä on saatavissa viimeinen lähes koko ikäluokkaa koskeva yhtenäinen tietosisältö. Sen jälkeen nuorten elämäntietoa koskeva tieto sirpaloituu eri toimialoille nuoren asiakkuuden mukaan. Tällä hetkellä sirpaloitunutta tietoa ei systemaattisesti kerätä kokonaisuudeksi, jota arvioitaisiin nuorten kasvu- ja elinolojen näkökulmasta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on nuorten syrjäytymisen ehkäisyä koskevassa kertomuksessa (Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus, 146/2007) laskenut, että jos syrjäytyminen kestää koko

odotettavissa olevan työiän, noin neljäkymmentä vuotta, on yhdestä syrjäytyneestä aiheutuva vuoden 2007 rahanarvossa laskettu kansantulon menetys noin 700 000 euroa. Julkisen talouden vastaava menetys on noin 400 000 euroa. Laskelma osoittaa, että syrjäytymisen kustannukset ovat huomattavat. Se osoittaa myös suuren osan kustannuksista muodostuvan siitä, että syrjäytyneen panos työelämässä jää yhteiskunnalta saamatta. Valtiontalouden tarkastusviraston esittämistä taloudellisista menetyksistä voidaan laskea yhtä nuorta koskeva vuosittainen keskiarvokustannus 40 vuoden työaikaolettamalla olevan 27 500 euroa.

Nuorten tukeminen aktiiviseen kansalaisuuteen, heidän tukeminen siirtymisessään koulutukseen tai työhön, nuorten tarvitsemien palvelujen parantaminen, varhaisen puuttumisen toteuttaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen toteuttavat myös Lissabonin strategian ja eurooppalaisen nuorisosisoimuksen tavoitteita.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa on useita nuorten osallisuutta vahvistavia tai syrjäytymistä ehkäiseviä linjauksia, joita toteutetaan kaikilla niillä hallinnonaloilla, jotka tarjoavat nuorille palveluja. Joulukuun 13. päivänä 2007 valtioneuvostossa hyväksytty lasten ja nuorten kehittämisohjelma 2007—2011 kuvaa eri hallinnonalojen toimenpiteitä. Asioiden toimeenpanoa edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma, joka on nostanut varhaisen puuttumisen ja ehkäisevän työn yhdeksi painopisteeksi. Ohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota muun muassa lasten ja nuorten syrjäytymisuhkien ja pahoinvoinnin varhaiseen tunnistamiseen ja tukeen. Tavoitteena on ryhtyä toimiin koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi ja vähentää koulupudokkuutta kiinnittämällä huomiota erityisesti nivelvaiheisiin sekä kehittää nuorten työpajatoiminta koko maan kattavaksi. Näin vähennetään myös syrjäytymisen aiheuttamia kustannuksia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan useita samansuuntaisia toimia eri hallinnonaloilla. Tämä edellyttää hallinnonalojen välisen yhteistyön ja koordinaation parantamista sekä moniammatillisen yhteistyön kehittämistä paikallisesti. Samalla tulee kehit-

tää lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan tietopohjaa.

Hallituksen strategia-asiakirjan (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 18/2007) mukaan on syrjäytymisen ehkäisemiseksi tavoitteena luoda kokonaisuus, jossa nuorisotyö, koulu, työhallinto sekä sosiaali- ja terveystoimi toimivat yhdessä syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä. Tavoitteena on vähentää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrää muun muassa työpajatoiminnan ja ehkäisevän nuorisotyön laajentamisen ja vakiinnuttamisen kautta. Valtiontalouden tarkastusviraston "Nuorten syrjäytymisen ehkäisy" -raportti osoittaa, että nuorten syrjäytymisellä on suuret taloudelliset vaikutukset. Kustannus on yhteiskunnalle sitä suurempi, mitä pidempään tuen antamista lykätään. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä on keskeistä nuorten sosiaalinen vahvistaminen, jota kaikki nuoret tarvitsevat eri kehitysvaiheissa.

Hallituksen toimikautensa puolivälissä antaman politiikkariihen kannanoton (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 14/2009) mukaan moniammatillisen yhteistyön uudet mahdollisuudet hyödynnetään ja parannetaan yhteistoimintaa opetus-, sosiaali- ja terveyssektoreiden sekä työhallinnon välillä muun muassa poistamalla esteet tiedonvaihdosta. Lisäksi luodaan puitteet kuntatason moniammatillisesta viranomaisyhteistyöstä sen varmistamiseksi, etteivät nuoret syrjäydy koulutus- tai työmarkkinoilta peruskoulun päättämisen jälkeen. Moniammatillisesta viranomaisyhteistyöstä säädetään viranomaisille velvoite koskien alle 25-vuotiaita; samalla edistetään tiedonkulkua moniammatillisessa yhteistyössä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa on subjektiivinen oikeus toisen asteen koulutukseen. Tämän subjektiivisen oikeuden toteuttamiseksi on tukea tarvitseville nuorille etsitty erilaisia keinoja nuorten koulutukseen ohjaamiseksi ja koulutuksen suorittamiseksi. Tätä tarkoitusta varten kaikissa kolmessa maassa toteutettiin nuorisotakuu, joka on verrattavissa suomalaisiin yhteiskunta- ja koulutustakuihin. Järjestelmän tuloksien seuranta

osoitti, että subjektiivisesta oikeudesta ja nuorisotakuusta huolimatta osa nuorista jäi toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. Tästä virisi ulkopuolisuus-keskustelu ja sitä koskevan käsitteistön luominen.

Norjassa hallituksen pyynnöstä analyysin tehnyt tilastokeskus määritteli ulkopuolisuudelle kuusi (6) aluetta tai määrettä, jotka ovat sosiaalinen, koulutuksellinen, työelämän, taloudellinen, oikeudellinen tai terveydellinen ulkopuolisuus. Ruotsissa ja Tanskassa ulkopuolisuutta tarkastellaan yleisimmin sosiaalisesta, taloudellisesta, koulutuksellisesta tai työelämän näkökulmista. Suomessa kahta viimeksi mainittua on seurattu ja tilastoitu eniten. Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa ulkopuolisuuden katsotaan pitkittyessään lisäävän nuoren riskiä syrjäytymiseen.

Subjektiivisen oikeuden, nuorisotakuun ja ulkopuolisuus -tietojen tuloksena niin Norja, Ruotsi kuin Tanska päättivät edelleen kehittää järjestelmää, joka johti nk. nuorten seurantaan koskevien lakien syntyyn. Näissä laeissa on säädetty viranomaiselle velvoitteita toimia aktiivisesti nuoren eduksi.

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa on erilliset säädökset koskien viranomaisten velvollisuutta tarjota nuorelle vaihtoehtoa silloin kun nuorella arvioidaan olevan riski ajautua koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Näissä kolmessa maassa on lainsäädännöllä veloitettu viranomaista puuttumaan nuoren ulkopuolisuuteen ja aloitteellisesti tarjoamaan nuorelle vaihtoehtoa koulutuksen tai työelämän ulkopuolisuuteen. Norjassa ja Ruotsissa säännökset ovat opetustoimen säännöksien yhteydessä; Tanskassa on luotu erillinen nuorten ohjaus- ja neuvontakeskusten verkosto, keskuksat ovat valtion toimintaa. Tanskassa nuorten asioiden seurantaan koskeva säännös korvasi nuorisotakuun.

Norjan opetuslaissa määritellään kohderyhmää seuraavasti:

- ne, jotka eivät ole hakeneet tai eivät vastaanota oppilas- tai opiskelupaikkaa tai
- keskeyttävät opinnot tai
- ovat keskeyttäneet tai jättäneet osallistumatta tarjottuun palveluun.

Edellä kuvatuissa tilanteissa viranomaisella on velvollisuus aktiivisesti tarjota nuorelle vaihtoehtoja, aktiivista palvelua tai toimintaa. Norjalainen laki käyttää termiä "opp-

folgingstenesta" eli vapaasti suomennettuna "seurantapalvelu". Norjassa velvoite on säädetty maakunnalle ja valtio on resurssoinut toimintaa.

Ruotsissa kunnalla on vastuu seurata alle 20-vuotiaiden nuorten sijoittumista oppivelvollisuuden päättymisen jälkeen, jotta tarvittaessa kunta voi tarjota nuorelle yksilöllisen palvelun. Kunnan hallitus tai sen määräämä viranomaislainen saa ilmoittaa tarvittavat nuorta koskevat henkilötiedot, jotta kunta voi toteuttaa seuranta- ja palvelun tarjoamisvelvoitteensa. Ruotsissa toiminnan resurssointi on kunnan vastuulla. Tämä on johtanut siihen, että seuranta tai palvelujen tarjonta ei toteudu yhdenvertaisesti kaikissa kunnissa. Asiasta on säädetty koululaissa (SFS 2004/1298) ja sitä koskevassa asetuksessa (SFS 2006:39) on määritelty tarkemmin seurantatietoja.

Tanskassa on erillinen laki nuorten ohjauksesta ja neuvonnasta. Lain kohderyhmänä ovat kaikki alle 25-vuotiaat nuoret, jotka tarvitsevat opinto- tai ammatinvalinnanohjausta tai muuta aktiivista toimintaa, jolla voidaan parantaa nuoren opiskelu- ja työelämävalmiuksia. Tanskan laki on yksityiskohtainen ja sitä toteuttaa 45 valtionhallintoon kuuluvaa riippumatonta nuorten ohjaus- ja neuvontakeskusta. Noihin keskuksiin on keskitetty ennen oppilaitoksissa työskennelleitä opinto-ohjaajia, työhallinnon ammatinvalinnan ohjaajia ja yrittäjyysosaamista. Keskuksella on myös etsivään nuorisotyöhön verrattavia tehtäviä, koska saatuaan tiedon nuoresta, joka ei osallistu aloittamaansa koulutukseen tai aktiivintitoimenpiteeseen, tulee keskuksen ottaa nuoreen yhteyttä ja selvittää poissaolon syy ja tarvittaessa palveluohjata nuori tarvitsemaansa palveluun.

Tanskassa toiminta on valtion toimintaa, jonka palvelu toteutetaan paikallistasolla. Laki on ollut voimassa yli neljä vuotta ja vuoden 2008 elokuussa se laajeni koskemaan kaikkia alle 25-vuotiaita. Ikäraja oli aiemmin alle 20-vuotiaat, koska toiminnan laajentaminen eri ikäluokkiin haluttiin porrastaa riittävien resurssien turvaamiseksi. Kaikki alle 25-vuotiaat nuoret, jotka haluavat neuvoja koulutukseen ja työhön liittyvissä asioissa, voivat myös itse hakeutua palvelujen piiriin. Ohjaus- ja neuvontakeskus edustaa matalan kynnyksen palvelua mm. siten, että nuori voi

sopia tapaamisesta myös keskuksen toimiston ulkopuolelle.

2.3 Nykytilan arviointi

Valtaosa suomalaisista nuorista voi hyvin, mutta silti sosiaalinen ja henkinen syrjäytyminen on lasten ja nuorten keskuudessa lisääntynyt. Muun muassa eduskunnan sivistysvaliokunta on lausunnossaan SiVL 10/2008 vp kiinnittänyt huomiota toimenpiteisiin nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Valiokunta on todennut, että sektorirajat estävät edelleen moniammatillisen yhteistyön toteutumista, vaikka lainsäädäntö ei sitä varsinaisesti estäisikään. Erityisesti valiokunta on kiinnittänyt huomiota salassapitosääntöksiin ja niiden tulkintaan. Valiokunnan mielestä olisi tärkeää luoda maahamme nuorten seurantajärjestelmä, jonka tarkoitus olisi seurata peruskoulunsa päättäneitä nuoria esimerkiksi 25-vuotiaaksi asti. Siinä määriteltäisiin vastuutaho, joka seuraisi nuoren edistymistä ja selviytymistä.

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen kunnassa nuorisopolitiikan keinoin edellyttää monialaista yhteistyötä kaikkien niiden viranomaisten kesken, jotka tarjoavat nuorille palveluja.

Yhteiskunnassa tapahtuvien nopeiden muutosten, palvelujärjestelmän pirstaleisuuden ja sektoroituneisuuden lisäksi esteitä nuorten monialaiselle viranomaisyhteistyölle aiheuttaa toimivallan ja vastuunjaon epäselvyydet, salassapitosääntösten tulkinnalliset eroavaisuudet sekä avoimen yhteistyöasenteen, osaamisen ja johtamisen puute. Hankkeissa kehitetyt yhteistyöryhmät ja -käytännöt eivät ole siirtyneet hallintoon vakinaiseksi toiminnaksi muun muassa siksi, että yhteistyötä, sen organisoimista ja tehtävien sisältöjä ei ole selkeästi määriteltä.

Paikallistasolla on tarvetta sekä matalan kynnyksen palvelujen kehittämiseen että monialaisen viranomaisyhteistyön tehokkaampaan hyödyntämiseen, koordinointiin ja johtamiseen. Myös kustannusarviot ja -laskelmat nuoren syrjäytymisen kustannuksista yhteiskunnalle puoltavat nuoren auttamista mahdollisimman varhain. Näin tuetaan nuorta ajoissa ja autetaan häntä itsenäiseen,

mielekkääseen elämään. Viranomaistyön painottuessa ennaltaehkäisevään toimintaan yhteiskunnalle syntyy taloudellisia säästöjä.

Nykyiset tietosuoja- ja salassapitosääntökset eivät yleensä ole varsinaisia esteitä monialaiselle yhteistyölle. Ongelmia viranomaisten väliselle yhteistyölle aiheuttavat hallinnonalojen ja yksittäisten viranomaisten väliset tulkinnat siitä, voiko nuorta koskevaa tietoa siirtää tai välittää. Tietosuojan ja salassapitosääntösten erilaiset tulkinnat voivat haitata nuoren edun ja varhaisen puuttumisen toteutumista. Henkilötietolainsäädännön perusteella nuorelta voitaisiin pyytää lupa häntä koskevien henkilötietojen siirtämiseen. Tämä ei kuitenkaan useinkaan toteudu käytännössä niin laajasti, kuin voisi.

Tällä hetkellä kunnallisilla päättäjillä on sirpaloitunutta tietoa lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloista, mikä heikentää mahdollisuutta tehdä kokonaisvaltaisia nuorisopolitiittisia ratkaisuja kunnassa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nuorisolakia. Tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla tehostetaan nuorten sosiaalista vahvistamista parantamalla nuorille tarjottavaa varhaista tukea.

Laissa säädettäisiin paikallisten viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä. Kuntiin koottaisiin nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluisivat opetus-, sosiaali- ja terveys-, nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat.

Verkoston tehtävänä olisi koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Verkosto edistäisi nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus. Verkoston tulisi tehostaa nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä ja edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitelmalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. Verkosto ei käsittelee yk-

sittäisen nuoren asioita vaan paikallistasolla yleisemmin nuorten tarvitsemien palvelujen toimivuutta.

Lisäksi laissa säädettäisiin etsivästä nuorisotyöstä, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Kunnan tulisi nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viranomaisen.

Lakiin lisättäisiin säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta viranomaisen tulisi luovuttaa etsivälle nuorisotyölle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuoren tavoittamista varten, jotta nuorelle voidaan tarjota varhais- ta tukea.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Syrjäytymisen kustannukset kansantaloudelle ovat huomattavat. Valtiontalouden tarkastusviraston esittämistä taloudellisista menetyksistä voidaan laskea yhtä nuorta koskevan vuosittainen keskiarvokustannuksen olevan 27 500 euroa 40 vuoden työaikaolettamalla. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehostetaan paikallisten palvelujen toimivuutta ja etsivällä nuorisotyöllä parannetaan nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa palvelut.

Etsivä nuorisotyö on osoittautunut tuloksettaaksi nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa ja se auttaa nuoria saamaan tarvitsemiin julkisia palveluja. Määrärahaa myönnetään kunnille tai muille paikallisille toimijoille, jolloin se edistää kuntien taloudellista tilannetta sekä suorana tukena että välillisesti vähentäen nuorten ulkopuolisuudesta tai syrjäytymisen riskistä aiheutuvia kuluja. Vuoden 2009 etsivän työparitoiminnan valtionavulla työllistetään lähes 120 henkilöä paikallistasolla. Toiminnan käynnistysvuonna 2008 tavoitettiin kaikkiaan 1999 nuorta, joista lähes 11 % oli maahanmuuttajataustaisia.

Vuoden 2008 valtion talousarviossa osoitettiin ensimmäisen kerran kohdennetusti 2,5

miljoonan euron määräraha jaettavaksi etsivän nuorisotyön ammattilaisten palkkaamiseen. Valtiontalouden kehyksissä on varauduttu tähän toimintaan tällä tasolla vuoden 2011 loppuun saakka. Vuoden 2010 talousarvioesityksessä ehdotetaan etsivään työparitoimintaan lisäystä 2,5 miljoonaa euroa, jolloin toimintaan olisi yhteensä 5 miljoonaa euroa. Tällä määrärahalla voidaan laajentaa toimintaa kattamaan 70—80% maamme kunnista.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työ ei aiheuta kunnalle uusia välittömiä kustannuksia, koska verkoston työ organisoidaan osaksi viranhaltijoiden työnkuvia. Toimivallan ja vastuunjaon selkiytyessä päästään purkamaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä olevia päällekkäisiä toimintoja, jolloin samaan toimintaan ei varata eri sektoreilla moninkertaisia resursseja. Tällä tavalla voidaan aikaisempaa paremmin ehkäistä sitä, että jonkun palvelun puuttuminen aiheuttaa jollekin toiselle sektorille lisäkustannuksia. Eri sektorien välillä tapahtuvat taloudelliset siirtymät voidaan ennakoida paremmin ja tarvittaessa jopa vähentää palvelujen tarvetta. Yhdistämällä osaamista ja yhtenäistämällä toimintakulttuureja on mahdollista säästää resursseja. Toimiessaan hyvin uudistukset vähentävät nuorten syrjäytymistä ja siitä syntyviä kustannuksia. Tällöin nuorten julkisen sektorin palvelujärjestelmässä siirrytään varhaisen puuttumisen toteuttamiseen.

4.2 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset

Ehdotettu nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ja etsivä nuorisotyö parantavat nuorten kasvu- ja elinoloja.

Verkoston toiminnan avulla parannetaan nuorille tarjottavia palveluja vastaamaan paikallisia olosuhteita. Samalla yhtenäistetään eri hallinnonalojen nuorten palvelujen käytäntöjä yhteistyön sujumiseksi. Tämä helpottaa tukea tarvitsevan nuoren palvelujen saamista ja siirtymistä palvelusta toiseen. Lisäksi nuori saa tarvitsemansa palvelun viiveettä ja tarvittavista palveluista voidaan tehdä katkeamaton jatkumo.

Etsivä nuorisotyö auttaa nuorta saamaan tarvitsemansa palvelun ja tarvittaessa toimii

nuoren tukena viranomaisasioinnissa. Etsivä nuorisotyöntekijä tukee nuorta elämäntilanteen selvittämisessä, auttaa parhaiden ratkaisujen löytämisessä ja ohjaa tarvittaessa muihin palveluihin. Nuorta tuetaan kokonaisvaltaisesti yli sektorirajojen tarpeen mukaan psykologisesta, sosiaalisesta, taloudellisesta, toiminnallisesta ja terveydellisestä näkökulmasta. Ongelmiin on tartuttava tarpeeksi varhain, sillä pienet ongelmat voivat kasautua johtaa suuriin ongelmiin.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhteiskunnallinen toimintaympäristön muutos edellyttää uudenlaista toimintatapaa nuorille suunnatuissa palveluissa. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto vakiinnuttaa monialaisen yhteistyön viranomaistehtäväksi.

Nuorten palvelujen kehittämishankkeissa on osoitettu viranomaisten välisen yhteistyön olevan tuloksellinen ratkaisu turvata nuorten hyvinvointipalveluja. Säättämällä monialaisesta viranomaisyhteistyöstä selkiytetään eri toimialojen tehtäviä nuorten kasvu- ja elinoloissa sekä sosiaalisessa vahvistamisessa. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto jäsentää viranomaisten työtä ja antaa uuden toimintatavan yhteistyölle. Samalla se lisää eri sektoreiden tietoa toisista toimialoista ja kehittää nuorisolähtöistä ajattelua toimialoille.

Etsivä nuorisotyö auttaa eri sektoreita mataltamaan kynnystä tarjota tukea tarvitsevalle nuorelle palveluitaan. Samalla viranomaisille osoitetaan taho, johon ne voivat olla yhteydessä silloin kun eivät muutoin tavoita nuorta häntä auttaakseen. Viranomaiset voivat myös pyytää etsivää nuorisotyötä avukseen silloin kun viranomaisella on tieto nuoren tuen tarpeesta ja tiedetään, että nuorella ei ole valmiuksia itse hakeutua palveluihin.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetut toimenpiteet vastaavat paikallistason tarpeisiin nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisessa matalan kynnyksen palvelujen kehittämiseksi sekä monialaisen viranomaisyhteistyön tehokkaammaksi hyödyntämiseksi, koordinoimiseksi ja johtamiseksi. Verkoston tuottama ajankohtainen ja moni-

puolinen tieto auttaa myös kunnan luottamushenkilöitä päätöksenteossa.

Myös kustannusarviot ja -laskelmat nuorten syrjäytymisen kustannuksista yhteiskunnalle puoltavat nuoren auttamista mahdollisimman varhain. Viranomaisyhteistyön painottuessa ennaltaehkäisevään toimintaan hyvinvointi yhteiskunnassa lisääntyy ja samalla syntyy taloudellisia säästöjä.

Ehdotuksilla pystytään puuttumaan niihin turhiin esteisiin, jotka ovat haitanneet sektorirajat ylittävää työtä sekä heikentänyt monialaisen viranomaisyhteistyön vaikutuksia. Tällä tavalla kehitetään hallinnon rakenteita vastaamaan nykyisiä nuorten kasvu- ja elinolojen toimintaympäristön muutoksia.

Ehdotetuilla toimenpiteillä luodaan puitteet paikallistasolle sen varmistamiseksi, etteivät nuoret syrjäydy koulutus- ja työmarkkinoilta peruskoulun päättämisen jälkeen sekä säädetään viranomaisille velvoite tähän liittyen koskien alle 25-vuotiaita.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman ministeriryhmä päätti 14.8.2008, että valmistellaan esitys nuorten seurannasta kunnissa hallituksen HSA-prosessin yhteydessä pidettävään niin sanottuun politiikkariihen helmikuussa 2009. Opetusministeriö asetti 5.9.2008 poikkihallinnollisen työryhmän moniammatillista viranomaistyötä ja sen lakisääteistämisen selvittämistä varten. Poliitiikkaohjelman ministeriryhmä käsitteli 29.1.2009 moniammatillisen työryhmän muistiota (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:5) ja päätti, että työryhmän esitykset viedään hallituksen puolivälitarkastelun niin sanottuun politiikkariihen.

Lisäksi ministeriryhmä päätti, että käynnistetään valmistelu Lain opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkinto-rekisteristä (1058/1998) sekä Valtioneuvoston asetuksen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta (30/2008) muuttamisesta. Tämä muutos tähtää siihen, että nuorelta voidaan saada lupa häntä koskevien yhteystieto-

jen siirtämiseen viranomaiselta toiselle mahdollistamaan hänelle aktiivisesti tarjottavan ohjauksen ja neuvonnan siinä tapauksessa että hän ei ole saanut tai vastaanottanut opiskelupaikkaa, ei aloittanut opintojaan tai keskeyttää ne ilman jatkosuunnitelmaa.

Opetusministeriö asetti 23.2.2009 työryhmän valmistelemaan moniammatillisen viran-omaisyhteistyön lakisäätämistä tavoitteena tuoda asiaa koskeva hallituksen esi-

tys eduskunnan käsittelyyn vuoden 2009 aikana.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Työryhmän muistion perusteella järjestetään kuulemistilaisuus ehdotetusta hallituksen esityksestä laiksi nuorisolain muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään nuorisolaissa käytettävistä määritelmistä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uutena 5 a kohta, jossa määritellään monialainen yhteistyö. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan paikallistasolla toteutettavaa eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Mukana ovat sekä kunnalliset että valtion viranomaiset. Eri viranomaisten yhteistyötä on vakiintuneesti kutsuttu moniammatilliseksi yhteistyöksi. Kyse on samasta asiasta, mutta monialainen yhteistyö kuvaa toiminnan luonnetta aikaisempaa laajemmin ja selvemmin eri sektoreiden ja toimialojen yhteistyönä eikä vain eri ammattinimikkeiden välisenä työnä.

7 §. Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Lisäksi pykälässä säädetään nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamisesta kunnassa. Kunnallisen itsehallinnon mukaisesti jokainen kunta päättää omasta nuorisotyöstään ja -politiikastaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvista toimintamuodoista. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö. Mainitut tehtävät kuuluvat jo nykyisin useiden kuntien nuorisotyön ja ne ovat osoittaneet tarpeellisuutensa. Erityisnuorisotyön ja etsivän nuorisotyön menetelmin autetaan nuorta parantamaan itsetuntoaan ja löytämään vahvuuksiaan sekä tarvittaessa tuetaan nuorta hänen elämänsä kulkuaan liittyvissä asioissa kuten esimerkiksi julkisten palvelujen saamisessa. Erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö ovat varhaiseen puuttumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn kuuluvia nuorisotyön muotoja.

Voimassa olevan säännöksen mukaan työpajapalveluita järjestetään tarvittaessa, mikä ei vastaa nykyistä tilannetta, koska työpajatoiminta on vakiinnuttanut asemansa yhtenä keskeisenä nuorisotyön muotona. Siksi säännöksestä poistettaisiin sana tarvittaessa. Erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ovat nuorten sosiaalista vahvistamista.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Koska eri toimialojen viranomaisten laaja-alainen nykyisin moniammatilliseksi nimetty yhteistyö määriteltäisiin jatkossa 2 §:n 5 a kohdassa monialaiseksi yhteistyöksi, ehdotetaan tätä vastaavat muutokset tehtäväksi säännökseen. Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä.

7 a §. Monialainen yhteistyö. Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nuorisolaissa tarkoitettua monialaisesta yhteistyöstä ja sen toimintamuotona nuorten ohjaus- ja palveluverkostosta ja sen tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnan tulee koota paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanton kehittämistä varten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Halutessaan useammat kunnat voivat koota yhteisen verkoston. Ainakin pienten kuntien osalta nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokoaminen voi olla tarkoituksenmukaista kuntien välisenä yhteistyönä. Useiden kuntien yhteinen verkosto helpottaisi myös valtion paikallishallinnon eli työ-, poliisi- ja puolustusviranomaisten osallistumista verkostotyöhön.

Verkostossa olisi mukana edustajat kunnan opetustoimesta, sosiaali- ja terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Lisäksi valtion paikallishallinnon edustajina verkoston työhön osallistuisivat työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkoston työhön osallistuminen kuuluisi viranhaltijan normaaleihin työtehtäviin ja tulisi siten määritellä osaksi verkostoon osallistuvien viranhaltioiden toimenkuvia.

Verkosto olisi luonteeltaan viranomaistahojen monialaisen, yleisen tason yhteistyön muoto. Verkosto ei sen sijaan käsitelisi yksittäistä nuorta koskevia asioita. Monialaisen yhteistyöverkoston työ ja kokoamisvelvoite ei ole kunnalle osoitettava uusi tehtävä, vaan kyse on esityksessä lakisääteistettäväksi ehdotetusta eri viranomaistahojen yhteistyöhön perustuvasta toimintatavasta nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseksi. Eri hallin-

nonalojen säädöksiin jo nyt sisältyy yleisen ja yksilötason yhteistyöhön ja yhteiseen suunnitteluun velvoittavia pykäläitä, mutta ehdotettu muutos laajentaisi mukana olevien hallinnonalojen määrää sekä vahvistaisi kokonaisvaltaista näkökulmaa nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisessa.

Verkostot toimisivat vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Esimerkiksi seurakunnat ja erilaiset järjestöt tekevät työtä nuorten keskuudessa ja yhteistyö kunnan ja valtion viranomaistahojen kanssa on hyödyllistä, koska se lisää yleistä tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityiskohtaisemmin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävistä. Tehtävät on koottu eri toimialojen kehittämishankkeissa koetelluista yhteistyömalleista. Verkostolla pyritään parantamaan nuorille suunnattujen palvelujärjestelmien keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta.

Momentin 1 kohdan mukaan verkoston tulisi koota paikalliset tiedot nuorten kasvu- ja elinoloista ja niiden pohjalta arvioida nuorten tilannetta päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Verkoston etuna olisi suora keskusteluyhteys eri sektoreiden asiantuntijoiden välillä. Tässä tehtävässä verkoston tulisi pyrkiä vastaamaan kysymykseen, mikä on alueen nuorten kasvu- ja elinolotilanne.

Verkostolla olisi mahdollista tuottaa ajan-kohtaista ja monipuolista tietoa muun muassa kunnan luottamushenkilöiden käyttöön. Koottuja tietoja voidaan hyödyntää myös alueellisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa. Verkosto voisi esimerkiksi avustaa nuorten näkökulman tuomista esille paikalliseen suunnitteluun liittyvissä toimenpiteissä kuten esimerkiksi lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmistelussa. Tavoitteena on päällekkäisen työn poistaminen eri hallinnonalojen suunnittelussa.

Momentin 2 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus. Verkoston tulisi 1 kohdassa koottujen tietojen perustella kartoittaa toiminta-alueensa eri sektoreiden palvelut ja tunnistaa niiden mahdolliset katvealueet. Eri

hallinnonalojen edustajat voivat tuoda verkostolle tietoja oman sektorinsa uudistuksista ja tarpeista nuorten auttamiseksi. Verkoston tulee arvioida erilaisten palvelujen tarvetta ja saatavuutta kokonaisuutena. Tällaisella arvioinnilla voitaisiin tunnistaa esimerkiksi tilanteet, joissa jonkun toimialan asiakkaana on sellaisia nuoria, jotka ensisijaisesti tarvitsevat toisen sektorin palveluja. Verkoston suunnittelussa palvelujen riittävyttä ja yhteensovittamista nuorille lähtökohtana tulee olla palvelujen saavutettavuus nimenomaan nuoren näkökulmasta.

Momentin 3 kohdan mukaan verkoston tulisi suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi. Verkoston tehtävänä olisi muun muassa järjestelmätasolla suunnitella 7 b §:ssä ehdotettavan etsivän nuorisotyön toteuttamista kunnassa. Verkoston tulisi kiinnittää huomiota erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten sujuvaan ohjaantumiseen palvelusta toiseen niin sanotusti saattaen vaihtamalla. Jos nuoren elämäntilannetta pystytään hänen tarpeitaan ja kykyjään vastaavasti joustavasti tukemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, on siitä etua ennen kaikkea nuorelle itselleen ja hänen lähipiirilleen mutta myös yhteiskunnalle. Tällöin riittävän varhainen ongelmien tunnistaminen ja niissä tukeminen on mahdollista.

Momentin 4 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. Tiedonvaihto olisi järjestelmätasolla sektoreiden välistä tiedonvaihtoa. Verkostossa ei käsiteltäisi yksittäisiä henkilöitä tai henkilötietoja. Tavoitteena on, että paikallistason toimijat voisivat nykyistä yhtenäisemmin soveltaa henkilötietojen siirtoon liittyviä säännöksiä. Verkoston toiminta tukisi asiakaspalvelussa olevien viranhaltijoiden työtä.

7 b §. *Etsivä nuorisotyö nuoren palveluihin tukemisessa.* Uudessa pykälässä säädettäisiin kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvan etsivän nuorisotyön tehtävistä ja toteuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan tulisi nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viran-

omainen. Kuntalain (365/1995) 44 §:n mukaan kunnan palveluksessa oleva henkilöstö on virkasuhteessa tai työsopimussuhteessa kuntaan. Tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Etsivä nuorisotyö ei sisällä julkisen vallan käyttöä, koska etsivässä nuorisotyössä ei voi yksipuolisesti päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta eikä antaa toista velvoittavia määräyksiä tai muulla tavalla tosiasiallisesti puuttua toisen etuun tai oikeuteen. Tästä syystä tehtävässä voisi toimia myös työsopimussuhteinen henkilö. Kunnan organisoimana säännöksessä mainittu termi etsivä nuorisotyö ei rajaisi tässä kuvatusta toiminnasta pois muita vastaavassa tarkoituksessa luotuja toimintamalleja, jotka mahdollisesti ovat erinimisiä, mutta jotka toimivat samoin tavoittein ja periaattein.

Pykälän 2 momentin mukaan etsivää nuorisotyötä toteuttaisivat kunta tai useammat kunnat yhdessä. Etsivän nuorisotyön toteuttamisesta päätettäisiin kunnassa ja se voitaisiin toteuttaa esimerkiksi hankkimalla palveluja nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä esimerkiksi toimeksiantosopimuksella, jossa toimeksiannon saaja sitoutuisi henkilötieto-, julkisuus- ja nuorisolain mukaisiin salassapitoperiaatteisiin. Toiminnassa kerättävät tiedot pysyvät viranomaistietoina riippumatta siitä, kuka tietoja käsittelee.

Etsivän nuorisotyön tehtävästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Etsivä nuorisotyöntekijä pyrkii ensisijaisesti tavoittamaan tuen tarpeessa olevan nuoren. Tavoitettuaan tällaisen nuoren etsivä nuorisotyöntekijä antaa nuorelle tietoa paikallisista palveluista ja niihin hakeutumisesta. Nuoren toivomuksesta etsivä nuorisotyöntekijä voi olla nuoren tukena asioitaessa viranomaispalveluissa. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on auttaa nuorta saamaan sellaiset palvelut ja muun tuen, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään (esimerkiksi ensimmäisen asunnon hankintaa) sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyöntekijä tapaa nuoria ja sitä kautta saa tietoja nuorten tilanteesta.

Ensisijaisesti etsivää nuorisotyötä tehdään perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Nuoret voivat itse hakeutua etsivän nuorisotyön

pariin, mutta aktiivisin etsintä kohdistuisi niihin nuoriin, joilla on vaikeuksia omaaloitteisesti saavuttaa julkisen sektorin palvelut.

Etsivän nuorisotyön tulee yrittää tavoittaa nuori ja päästä yhdessä hänen kanssaan suunnittelemaan nuoren elämänkulun vahvistamista. Etsivä nuorisotyö ei tarjoa palveluja, vaan pyrkii yhdessä nuoren kanssa etsimään sopivan reitin nuoren elämänkulun tueksi. Etsivä nuorisotyöntekijä toimii nuoren avustajana palveluihin pääsemiseksi. Lähtökohtana on, että nuori tavoitetaan ja varmistetaan siitä, että nuorelle on tarjottu mahdollisuus saada tarvitsemaansa ohjausta ja neuvontaa. Nuorelle ei synny velvollisuutta ottaa vastaan palveluja tai muuta tukea. Työttömyysturvalaissa (1290/2002) on erikseen säädetty alle 25-vuotiaiden ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten velvollisuudesta osallistua yhteishakuun työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä sekä muusta velvollisuudesta osallistua työllistämistä edistäviin palveluihin työttömyysetuutta saadakseen. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on nuoren aktiivinen kansalaisuus.

Pykälän 4 momentin mukaan hankittaessa palveluja yksityiseltä nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä kunnan olisi varmistettava, että hankittava palvelu vastaa sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta. Esimerkkinä laatuvaatimuksista voidaan mainita henkilöstön kelpoisuus- ja salassapitovaatimukset.

7 c §. Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle. Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä tekeväälle viranomaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan tietojenvaihdon lähtökohtana olisi aina nuoren nimenomainen suostumus, josta säädettäisiin poikkeuksia tietyin edellytyksin.

Nuorten kanssa työskenneltäessä etsivä nuorisotyö saisi ensisijaisesti nuorelta itseltään yhteystiedot ja nimenomaisen suostumuksen häntä koskevien tietojen siirtämiseen. Nuoren antaman suostumuksen tulisi olla kirjallinen, jotta suostumuksen olemassaolo voidaan todentaa myöhemmin ja jotta voidaan osoittaa nuoren ymmärtäneen suostumuksen merkityksen. Suostumukseen tulee kirjata molemmat edellä olevat asiat selkeäs-

ti. Viranomaisen tehtävänä on huolehtia, että nuori suostumusta antaessaan ymmärtää suostumuksen tarkoituksen. Lupa tietojen siirtämiseen voitaisiin pyytää nuorelta esimerkiksi yhteishakulomakkeen täyttämisen tai asevelvollisuuden kutsuntojen yhteydessä taikka koulutuksen tai muun palvelun keskeyttämisen yhteydessä käydyssä keskustelussa tai tapaamisessa.

Etsivä nuorisotyö voi saada tietoja nuoren tilanteesta myös huoltajalta tai muilta läheisiltä. Alle 18-vuotiaiden kohdalla ja lain edellytysten täytyessä kyse voi olla myös lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitetuista tilanteista, jolloin etsivän nuorisotyöntekijän tulee tehdä lastensuojelussa tarkoitettu ilmoitus lastensuojeluviranomaiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa viranomaisen tulee luovuttaa nuorta koskevia tietoja etsivälle nuorisotyölle ilman nuoren suostumusta. Kuvatuissa tilanteissa nuori ei itse ole oma-aloitteisesti hakeutunut etsivän nuorisotyön piiriin eikä minkään muunkaan viranomaisen palvelun piiriin tai hän on keskeyttämässä palvelun. Koska käytännössä nuorta koskevien tietojen siirtämisestä on ollut tulkinnallisia eroja, niin tietyissä tapauksissa viranomaiselle säädetään selkeä velvoite luovuttaa nuorta koskevat tiedot nuoren tavoittamiseksi ja varhaisen tuen toteuttamiseksi. Näin turvataan nuoren mahdollisuutta saada viiveettä apua ja tietoa julkisista palveluista, joita hän voi tarvita.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu alle 18-vuotiaan lapsen kasvusta ja hyvinvoinnista, kuten säädetään esimerkiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) ja lastensuojelulaissa (417/2007). Tätä huoltajan kasvatusvastuuta tulee tukea. Nuoren kasvun myötä hänen valmiutensa kantaa itsestään vastuuta paranevat ja täysi-ikäisyys vahvistaa vastuun. Jos kuitenkin arvioidaan, että nuori tarvitsee tukea kasvusaan ja itsenäistymisessään sekä hakeutumisessaan palveluihin, jotka edistävät nuoren elämäntilannetta, viranomaisella on velvollisuus toimia. Kyseessä olisivat tilanteet, joissa on aihetta epäillä nuoren tarvitsevan tukea syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sisältäisivät sekä henkilötunnuksen että puhelinnumeron, sähkö-

postiosoitteen, osoitteen tai muun tiedon, jonka perusteella nuoreen saadaan yhteys.

Ensimmäisen kohdan mukaan opetuksen järjestäjän tulisi toimittaa nuoren tiedot etsivälle nuorisotyölle, jos nuori laiminlyö osallistumisen oppivelvollisuusikäisenä perusopetukseen. Tällaisissa tilanteissa koulun tulee perusopetuslain 26 §:n 2 momentin mukaan ensin ottaa yhteyttä oppilaan huoltajaan. Oppivelvollisen huoltajan on ensisijaisesti huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Opetuksen järjestäjän tulisi tehdä ilmoitus etsivälle nuorisotyölle, jos nuoren huoltajat kokevat tarvitsevänsä opetustoimen ohella muuta viranomaisapua tilanteen selvittämiseksi tai jos nuorta ei muutoin tavoiteta oppivelvollisuuden laiminlyöntiin puuttumiseksi. Edellä kuvatuissa tilanteissa opetuksen järjestäjä voi luovuttaa nuorta koskevat yksilöinti- ja yhteystiedot, vaikka huoltaja asiaa koskevan yhteydenoton jälkeen kieltäisi oppilaan tietojen luovuttamisen.

Toisen kohdan mukaan opiskelijavalintarekisterin ylläpitäjän eli Opetushallituksen tulisi ilmoittaa ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijavalintarekisteristä tiedot niistä nuorista, jotka alle 25-vuotiaana eivät ole opiskelijavalintarekisterin mukaan kyseisenä vuonna hakeneet, saaneet, vastaanottaneet tai aloittaneet opintoja ammatillisessa tai lukio-koulutuksessa. Käytännössä tiedot toimitettaisiin nuorten kotikunnan etsivälle nuorisotyölle vuosittain yhteishaun jälkeen.

Kyseessä olisi massaluovutus, jossa tiedot menisivät automaattisesti etsivälle nuorisotyölle. Kaikissa tilanteissa ei luonnollisesti ole kyse syrjäytymisvaarasta, mutta etsivän nuorisotyön tulisi selvittää tähän ryhmään kuuluvien nuorten mahdollista tuen tarvetta ja tilannetta. Kyseessä on selkeästi rajattavissa oleva ryhmä ja tiedot perustuvat olemassa olevien rekistereiden tietoihin ja niiden nykyistä parempaan hyödyntämiseen. Alle 25-vuotiaan nuoren tiedot luovutettaisiin etsivälle nuorisotyölle jokaisena vuonna, jolloin nuori osallistuu yhteishakuun.

Kolmannen kohdan mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi toimittaa etsivälle nuorisotyölle sellaisen nuoren tiedot, joka alle 25-vuotiaana keskeyttää ammatillisen tai lukio-koulutuksen ja jos opinnot keskeyttävän nuor-

ren tilanne koulutuksen järjestäjän arvion perusteella näyttää edellyttävän tukea.

Käytännössä myös yliopisto- tai ammattikorkeakouluopinnot keskeyttävä nuori voi olla tuen tarpeessa. Tässä vaiheessa lakiehdotukseen ei ole ollut mahdollisuutta sisällyttää näitä nuoria. Näiden nuorten ohjaus- ja neuvontajärjestelmän luominen edellyttäisi kokonaan oman selvityksen.

Neljännän kohdan mukaan etsivälle nuorisotyölle ilmoitettaisiin sellaisen nuoren tiedot, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen ja jos nuorella arvioidaan olevan tuen tarvetta. Asevelvollisuuslain (1438/2007) 9 §:n mukaan asevelvollisen palveluskelpoisuudella tarkoitetaan sitä, että asevelvollinen suoriutuu laissa tarkoitetusta palveluksesta eikä vaaranna omaa tai muiden palvelusturvallisuutta. Palvelukseen voidaan määrätä vain palveluskelpoinen asevelvollinen.

Pykälän 3 momentissa säädetään viranomaisen oikeudesta luovuttaa alaikäistä nuorta koskevia tietoja huoltajan kiellosta riippumatta, jotta nuori voidaan tavoittaa ja hänelle voidaan varmistaa varhainen tuki. Alaikäistä koskevat yhteystiedot tulee luovuttaa etsivää nuorisotyötä tekevä viranomaiselle silloin kun oppivelvollisuusikäinen laiminlyö perusopetukseen osallistumisen ja häntä ei muutoin tavoiteta asiaan puuttumiseksi.

Samassa momentissa säädetään myös niistä tilanteista, jolloin opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai puolustusvoimien ei tarvitse siirtää nuorta koskevia tietoja nuoren tavoittamiseksi ja varhaisen tuen varmistamiseksi. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä voi jättää antamatta tiedot ammatillisen tai lukio-koulutuksen keskeyttäneestä nuoresta ja puolustusvoimat palveluksesta vapautetusta tai palveluksen keskeyttäneestä nuoresta, jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä tai puolustusvoimat arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuina, ettei tiedon luovuttaminen ole nuoren auttamiseksi tarpeen.

Pykälän 4 momentin mukaan myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun viranomaisen tulisi salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta luovuttaa etsivää

nuorisotyötä tekevä viranomaiselle varhaisen tuen ja nuoren tavoittamisen varmistamiseksi sellaisen nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jonka viranomaisen arvioi olevan nuoren elämäntilannetta edistävien ja tukevien palvelujen tarpeessa. Säännöksessä tarkoitettu tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, jos nuori on ollut työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaana ja hän toistuvasti laiminlyö osallistumisen sovittuihin toimenpiteisiin tai tapamisiin eikä häntä tavoiteta ja työnhaku on päättymässä. Tällöin toimistolla voisi olla kokonaisuutena arvioituna perusteltu huoli siitä, että nuori on tuen tarpeessa. Vastaavia tilanteita voi syntyä myös muiden viranomaisten ja nuorten välisissä sovituisissa asiakastapaamisissa tai -palveluissa.

Pykälän 5 momentin mukaan etsivän nuorisotyön tulisi 2 ja 4 momentin tilanteessa ryhtyä tavoittamaan nuorta ja pyrkiä selvittämään, tarvitseeko hän apua päästäkseen 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen piiriin. Selvittelyssä lähtökohtana ovat nuoren itsensä antamat tiedot sekä arvio nuoren 7 b §:ssä tarkoitetun elämäntilanteen riittävien edellytysten olemassaolosta sekä välttämättömän huolenpidon kannalta. Etsivän nuorisotyön tulisi mahdollisuuksien mukaan olla yhteydessä alle 18-vuotiaan nuoren huoltajiin, jollei se kyseisessä tilanteessa olisi ilmeisesti nuoren edun vastaista. Nuorella ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan etsivän nuorisotyön tarjoamaa apua.

Pykälän 6 momentin mukaan tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa ja etsivää nuorisotyötä tekevä viranomaisen voi yhdistää eri viranomaisilta saamansa tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten tavoittamiseksi. Esimerkiksi 2 momentin 2 kohdassa listatavat luovutukset tullaan todennäköisesti toimittamaan sähköisessä muodossa. Toiminnassa syntyneiden asiakirjojen käsittelyssä ja arkistoinnissa noudatetaan samoja periaatteita kuin muihinkin viranomaisten asiakirjoihin. Etsivässä nuorisotyössä eri lähteistä saatujen tietojen yhdistämisestä syntyneitä tiedostoja ei saa luovuttaa edelleen ja ne on hävitettävä heti kun ne eivät ole tarpeen nuoren tavoittamiseksi ja hänen palvelutarpeensa arvioimiseksi.

2 Riippuvuus muista esityksistä

Opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin (1058/1998) on tarkoitettu erikseen esittää tarvittavia muutoksia, jotta rekistereistä voitaisiin nuoren oman suostumuksen perusteella luovuttaa häntä koskevia tietoja etsivästä nuorisotyöstä vastaavalle viranomaiselle, jos nuori ei pääse koulutukseen, ei vastaanota opiskelupaikkaa, ei aloita tai keskeyttää opinnot.

Hallituksen esityksessä laiksi perusopetuksen muuttamisesta (109/2009) on ehdotettu täydennettäväksi perusopetuslain säännöksiä henkilötietojen käsittelystä, salassapidosta ja luovuttamisesta. Perusopetuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta oppilashuoltotyöhön osallistuvien henkilöiden välillä, opetuksen järjestäjän oikeudesta saada sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja sekä opetuksen järjestäjän velvollisuudesta toimittaa tietyn oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät salassa pidettävät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle oppilaan muuttaessa tai vaihtaessa toisen opetuksen järjestäjän oppilaitokseen.

Edellä mainituilla ehdotuksilla ja nyt annettavalla esityksellä ei kuitenkaan ole sellaista riippuvuutta toisistaan, joka estäisi nyt annettavan esityksen käsittelyn eduskunnassa.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettava laki nuorisolain muuttamisesta on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta. Sen mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään lainkohdan mukaan tarkemmin lailla. Perusoike-

usuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp, s. 53). Säännöksessä edellytetään lainsäätäjän säätävän henkilötietojen suojasta, mutta siinä jätetään sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan (PeVM 25/1994 vp, 56 s. 6/1).

Henkilötietojen käsittelystä on säädettävä lailla. Yleinen henkilötietojen suoja koskeva laki on henkilötietolaki (523/1999). Jos on tarkoitettu poiketa henkilötietolaissa säädetyistä velvoitteista, on säännökset otettava lakiin. Lain tasoista sääntelyä tarvitaan, jos kysymys on erityissäännöksistä, jotka koskevat muun muassa henkilötietojen sallittuja käyttötarkeituuksia, mukaan luettuina tietojen luovutettavuus, henkilörekisterien yhdistämistä sekä tietojen antamista teknisen käyttöyhteyden avulla ja tietojen säilytysaikaa (PeVL 25/1998 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 30/2005 vp, PeVL 12/2002 vp).

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus laiksi nuorisolain muuttamisesta sääntelisi tiedon luovuttamisesta etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitavalle viranomaiselle sekä viranomaisen näin saamien tietojen yhdistämistä (7 c §). Ehdotuksen mukaan mainittu viranomainen saisi laissa osoitettavilta tahoilta laissa tarkarajaisesti määritellyt tiedot, jotka olisivat tarpeen sellaisen nuoren yksilöimiseksi, joka on vaarassa jäädä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle tai syrjäytyä. Samassa tarkoituksessa etsivää nuorisotyötä tekevä viranomainen voisi myös yhdistää eri tahoilta saamansa tietoaineistot.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on katsottu, että henkilörekisterien yhdistämisestä on säädettävä laissa. Jos eri rekisterissä olevia henkilötietoja yhdistetään valvontatarkoituksessa, perustuslakivaliokunnan mukaan on tarpeen säätää yhdistämisen perusteella saatujen tietojen hävittämisajoista samoin kuin kiellosta luovuttaa edelleen yhdistämällä saatuja tietoja (ks. esim. PeVL 14/2002 vp 30/2005 vp). Vaikka lakiehdotuksen tarkoittama rekistereiden yhdistäminen ei tapahdukaan valvontatarkoituksessa, lakiehdotuksen 7 c § on muotoiltu

ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan edellä kuvatun lausuntokäytännön.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että lakiehdotus voitaisiin hyväksyä tavallisen lain säätämismenettelyssä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

nuorisolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä tammikuuta 2006 annetun nuorisolain (72/2006) 7 §:n 2 ja 3 momentti sekä
lisätään lain 2 §:ään uusi 5a kohta ja lakiin 7 a, b ja c §

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5 a) *monialaisella yhteistyöllä* paikallistaloudella toteutettavaa eri toimialojen viranomaisien yhteistyötä;

7 §

Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä erityisnuorisotyö, nuorten työpajatoiminta ja 7 b §:ssä tarkoitettu etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

7 a §

Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee koota nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on:

1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;

2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;

3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;

4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta

suunnitteleamalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

7 b §

Etsivä nuorisotyö nuoren palveluihin tukemisessa

Kunnan tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viranomainen.

Etsivää nuorisotyötä toteuttavat kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi toteuttaa etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Työtä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Hankittaessa palveluja 2 momentissa tarkoitetulta yksityiseltä nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä kunnan on varmistuttava siitä, että hankittava palvelu vastaa sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta.

7 c §

Tietojen luovuttaminen etsivää nuorisotyötä varten

Tietojen luovuttaminen etsivästä nuorisotyöstä vastaavalle viranomaiselle nuoren auttamiseksi edellyttää nuoren nimenomaista suostumusta, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, opiskelijavalintarekisterin ylläpitäjän ja puolustusvoimien tulee kuitenkin luovuttaa nuoren kotikunnan etsivää nuorisotyötä tekevä viranomaiselle varhaisen tuen ja nuoren tavoittamisen varmistamiseksi nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sekä tiedot siitä, että nuori

1) laiminlyö osallistumisen oppivelvollisuusikäisenä perusopetukseen;

2) alle 25-vuotiaana ei ole opiskelijavalintarekisterin mukaan kyseisenä vuonna hakenut, saanut, vastaanottanut tai aloittanut opintoja ammatillisessa tai lukiokoulutuksessa;

3) alle 25-vuotiaana keskeyttää ammatillisen tai lukiokoulutuksen;

4) vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai nuori keskeyttää palveluksen.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut alaikäistä koskevat tiedot on annettava huoltajan kiellosta riippumatta. Koulutuksen järjestäjä voi jättää antamatta tiedot ammatillisen tai lukiokoulutuksen keskeyttäneestä nuoresta ja puolustusvoimat palveluksesta vapautetusta tai palveluksen keskeyttäneestä nuoresta, jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä tai puolustusvoimat arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuina, ettei tiedon luovuttaminen ole nuoren auttamiseksi tarpeen.

Myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun viranomaisen tulee salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta luovuttaa etsivää nuorisotyölle varhaisen tuen ja nuoren tavoittamisen varmistamiseksi sellaisen nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jonka viranomainen arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta olevan 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja tuen tarpeessa.

Saatuaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetut tiedot etsivä nuorisotyö ottaa yhteyttä nuoreen ja selvittää, onko nuori sellaisen tuen tarpeessa, että hän tarvitsee apua päästäkseen 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Tässä pykälässä tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa. Etsivää nuorisotyötä tekevä viranomainen voi yhdistää eri viranomaisilta saamansa tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi. Yhdistämällä syntyneitä tiedostoja ei saa luovuttaa edelleen ja ne on hävitettävä heti kun ne eivät ole tarpeen nuoren tavoittamiseksi ja hänen palvelutarpeensa arvioimiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

nuorisolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä tammikuuta 2006 annetun nuorisolain (72/2006) 7 §:n 2 ja 3 momentti sekä lisätään lain 2 §:ään uusi 5a kohta ja lakiin 7 a, b ja c §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5 a) *monialaisella yhteistyöllä* paikallistaloudella toteutettavaa eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä;

7 §

Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

7 §

Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä erityisnuorisotyö, nuorten työpajatoiminta ja 7 b §:ssä tarkoitettu etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

7 a §

Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee koota nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on:

1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;

2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;

3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;

4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

7 b §

Etsivä nuorisotyö nuoren palveluihin tukemisessa

Kunnan tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava nuorisotoimen viranomainen.

Etsivää nuorisotyötä toteuttavat kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi toteuttaa etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin,

joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Työtä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Hankittaessa palveluja 2 momentissa tarkoitetulta yksityiseltä nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä kunnan on varmistuttava siitä, että hankittava palvelu vastaa sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta.

7 c §

Tietojen luovuttaminen etsivää nuorisotyötä varten

Tietojen luovuttaminen etsivästä nuorisotyöstä vastaavalle viranomaiselle nuoren auttamiseksi edellyttää nuoren nimenomaista suostumusta, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, opiskelijavalintarekisterin ylläpitäjän ja puolustusvoimien tulee kuitenkin luovuttaa nuoren kotikunnan etsivää nuorisotyötä tekeville viranomaiselle varhaisen tuen ja nuoren tavoittamisen varmistamiseksi nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sekä tiedot siitä, että nuori

1) laiminlyö osallistumisen oppivelvollisuusikäisenä perusopetukseen;

2) alle 25-vuotiaana ei ole opiskelijavalintarekisterin mukaan kyseisenä vuonna hakenut, saanut, vastaanottanut tai aloittanut opintoja ammatillisessa tai lukiokoulutuksessa;

3) alle 25-vuotiaana keskeyttää ammatillisen tai lukiokoulutuksen;

4) vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai nuori keskeyttää palveluksen.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut alaikäistä koskevat tiedot on annettava huoltajan kiellosta riippumatta. Koulutuksen järjestäjä voi jättää antamatta tiedot ammatillisen tai lukiokoulutuksen keskeyttäneestä nuoresta ja puolustusvoimat palveluksesta vapautetusta tai palveluksen keskeyttäneestä nuoresta, jos opetuksen tai koulutuksen jär-

jestäjä tai puolustusvoimat arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuina, ettei tiedon luovuttaminen ole nuoren auttamiseksi tarpeen.

Myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun viranomaisen tulee salassapitosäännösten estämättä ja ilman nuoren suostumusta luovuttaa etsivää nuorisotyölle varhaisen tuen ja nuoren tavoittamisen varmistamiseksi sellaisen nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jonka viranomaisen arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta olevan 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja tuen tarpeessa.

Saatuana 2 ja 4 momentissa tarkoitetut tiedot etsivä nuorisotyö ottaa yhteyttä nuoreen ja selvittää, onko nuori sellaisen tuen tarpeessa, että hän tarvitsee apua päästäkseen 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Tässä pykälässä tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa. Etsivää nuorisotyötä tekevä viranomaisen voi yhdistää eri viranomaisilta saamansa tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi. Yhdistämällä syntyneitä tiedostoja ei saa luovuttaa edelleen ja ne on hävitettävä heti kun ne eivät ole tarpeen nuoren tavoittamiseksi ja hänen palvelutarpeensa arvioimiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

OTE: Pykälät 2 ja 7 voimassa olevasta nuorisolaista 72/2006

Nuorisolaki 27.1.2006/72

2 §**Määritelmät**

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) nuorilla alle 29-vuotiaita;
- 2) aktiivisella kansalaisuudella nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 3) sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi;
- 4) nuorisotyöllä nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta;
- 5) nuorisopolitiikalla nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista;
- 6) valtakunnallisella nuorisojärjestöllä rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa tämän lain tarkoitusta ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alueena on koko maa;
- 7) valtakunnallisella nuorisotyön palvelujärjestöllä rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi;
- 8) nuorisotyötä tekevällä järjestöllä rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan.

7 §**Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen**

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä.

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN: 978-952-485-757-4 (PDF)

ISSN: 1797-951X (Verkkajulkaisu)